SZEGEDI ÜNNEPI HETEK 1974

Táncra, muzsikára. Az Állami Népi Együttes vendégjátéka a Dóm téren, este 8 órakor.

Megyei Népzenei Találkozó hét együttes részvételével a dorozsmai szélmalomnál, délután 4 órakor.

Térzene a Széchenyi téren, délelőtt 11 órakor.

XV. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum képtárában, szeptember 16-ig.

Fotóklubok X. Szegedi Szalonja. Fotókiállítás a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

A tápai gyékényszövés. Kiállítás a tápéi művelődési házban, augusztus 24-ig.

Kokas Ignác festőművész kiállítása a November 7. Művelődési Központban, szeptember 1-ig.

Mészáros Dezső szobrászművész szabadtéri szoborkiállítása a Móra-parkban, augusztus 20-ig.

Melocco Miklós szobrászművész kiállítása a Közművelődési Palota kupolájában, augusztus 20-ig.

Móra Ferenc-emlékkiállítás a Somogyi-könyvtár olvasótermében, augusztus 20-ig.

Szeged környéki népélet, tékák, ládák, szőrhímzések. Néprajzi kiállítás a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

A szegedi fűszerpaprika története. Kiállítás a Móricz Zsigmond Művelődési Házban, szeptember 10-ig.

Tánc, koreográfia, történelem

Összesen három Liszt-díjas néptáncos van az országban. *Sajti Sándor*, az Állami Népi Együttes tagja tavaly kapta a kitüntetést — kiemelkedő művészi teljesítményekért.

— *Mióta táncol?*

— A gimnáziumi néptánccsoportban kezdtem. Érettségi után régészetre jelentkeztem, felvettek. Az egyetemen azonban tanulni kell, nem táncolni, az előbbiről igen, az utóbbiról nem tudtam lemondani. A szolnoki Tisza Táncegyüttes tagja lettem, aztán a Néphadsereg művészegyüttese következett, 1957-ben kerültem az Állami Népi Együttesbe. A szolnokiakkal máig nagyon jó kapcsolataim vannak, ők mutatták be első koreográfiáimat. Az idén a zalaegerszegi amatőrfesztiválon táncolták a Verbunk címűt, amelyért megkaptam az ifjú koreográfusok díját.

— *Ennyi év után nyilván nehéz elszakadni a néptánctól. A koreografálás előkészület új munkaterület választásához?*

— Amikor az amatőrök mellett a hivatásos tánccsoportok is megalakultak, még senki sem tudta, meddig lehet táncos az ember. Nálunk ugyanis más a helyzet, mint például a balettművészetben, hiszen mi sokkal később kezdjük a fizikai-technikai felkészülést, az izmok erősítését, mint ők. Mindenesetre huszonöt évvel ezelőtt elképzelhetetlen volt, hogy valaki 42 éves korában még táncoljon. Én most vagyok annyi. Nem tudom még pontosan, hogyan tovább, a táncot valóban nehéz abbahagyni. Ezért is kísérletezem koreográfiákkal, érdekel a tánctörténet. De a tanári pályát is választhatom. Évekkel ezelőtt elvégeztem a történelem-népművelés szakot Budapesten.

— *Az együttes külföldi útjai során sok alkalma lehet kielégíteni történelmi érdeklődését.*

— Annál is inkább, mert a turnékon jórészt az egész napunk szabad, csak az esti fellépéseken kötelező a megjelenés. Így aztán járhatom a múzeumokat, megnézhetem a történelmi helyeket. Legszebb élményemet a görögországi, libanoni, szíriai útról őrzöm. Libanonban van a csodálatos ősrégi kikötő, Byblosz, az ókori rómaiak és egyiptomiak is használták. Akkor szintén szabadtéri színpadon szerepeltünk, amelyet egy időszámítás előtti 3. évezredben épült várban állítottak fel. A színpadról gyönyörű zátonyos öbölre, habos tengerhullámokra láttunk. A várakon kívül még csak egy hobbym van: gyűjtöm a népi használati tárgyakat, itthoni útjaink közben a régi falusi házak padlásain és a kamrákban töltöm a legtöbb időt. Az együttes megalakulásának 20. évfordulóján egészen gazdag kiállítást sikerült összeállítanunk hármunk néprajzi anyagából.

Sulyok Erzsébet

A prímás monológja

— Hétéves koromban már hegedültem. Pályámat a KISZ Rajkó-zenekarában kezdtem. Első külföldi élményeim a varsói, a moszkvai és a bécsi VIT-hez fűződnek, melyeken a Rajkóval vettem részt. Már akkor tapasztaltam, a magyar zenét mindenütt szeretik. Rengeteg barátot szereztünk, a muzsika nyelvén mindenki ért. Az ifjúsági találkozók után, 1960-ban, háromhónapos távol-keleti turnén népszerűsítettük a magyar dallamokat.

— A Rajkó elsőhegedűséből az Állami Népi Együttes zenekarának prímása lettem. A vendégszereplések sorozata folytatódott. Angliai utunkon meggyőződhettünk, egyáltalán nem hidegvérű az ottani közönség. A londoni Royal Festival Hall több ezres nézőserege felléptünk minden estéjén vörösre tapsolta a tenyerét. Sikerünk kínai körutunkon sem volt kisebb, már az állomásokon tömeg fogadta az együttest. Egyik alkalommal még le sem szálltunk, megütötte fülünket az ismerős dallam, s a szöveg: „Rézt epsibe sül a málé...". A meglepetéstől alig találtunk szavakat.

— 1965-ben Dél-Amerikában turnéztunk az *Ecseri lakodalmas*sal. Peru fővárosában, Limában is felléptünk. A dinamikus zenéhez szokott közönségnek nem volt idegen a csárdás ritmusa. Szinte minden számot ismételni kellett. Egyik este, előadás után kis társasággal sétálni indultunk. Hónunk alatt hegedűvel jártuk az utcákat. Egyre tisztábban szóló dallam csalogatott; hamarosan eldugott kis bárhoz értünk: Negro Negro — olvastuk a feliratot. Élénk dél-amerikai ritmusok hangzottak bentről. Nem sokat

tétováztunk, beléptünk. Nagy meglepetésünkre pár perc múlva már konferanszié köszöntött minket. Ételtel-itallal kínáltak, kérték, játszszunk valamit! Bár előadáson kívül nem volt szabad zenélnünk, ezúttal nem tudtunk az unszolásnak ellenállni. Rázendítettünk a *Pacsirtára*, folytattuk a *Csak egy kislány van a világon*nal. Persze kipróbáltuk néger kollégáink hangszereit is. Nem hittük, hogy tilalomszegésünk az együttes vezetőinek tudomására jut. Már másnap lelepleződtünk, féloldalas újságcikk számolt be kalandunkról. Még csak nem is tagadhattunk, az újságíró fényképpel illusztrálta írását.

Elmondta: *Berki Géza*, az Állami Népi Együttes prímása. Lejegyezte:

Ladányi Zsuzsa

Maros-parti randevú

Vén Emil festőművész

Négy esztendővel ezelőtt határozta el a makói városi tanács, hogy nyaranta művésztelepet szervez a városban. Nem előzmények nélkül született a szervezők gondolata. *Rudnay Gyula* és főiskolai tanítványai az 1920-as évek derekán két nyáron is Makó városában ismerkedtek a jellegzetes kisváros hangulataival, a folyóparti tájjal, a dolgos, „hagymás-falu" lakóival.

Amikor e hagyományokra építve megszületett a Maros menti művésztelep gondolata, a célok és feladatok napjaink új törekvéseivel színesedtek, gazdagodtak. A városban élő és a meghívott művészeknek ez a nyaranként visszatérő találkozó egyrészt művészi alkotómunka műhelye, de ugyanakkor a közművelődés fontos fóruma is.

A mostani, negyedik Maros menti művésztelepen 25 magyar, 5 jugoszláv és egy romániai magyar művész is dolgozott. A Kun Béla általános iskola tantermei műtermekké alakultak erre a két hétre, festékszag terjeng, agyagfigurák sorakoznak. Az egyik tanteremben táblaképek készülnek, a másikban batikmunka motívumai formálódnak, a harmadikban szobrokat mintáznak az alkotó kezek.

Vén Emil festőművész — túl a hetedik ikszen, — korát meghazudtoló fürgeséggel, szellemességgel anekdotázik, tárcájából egy paranyi Kohán György rajz mellett előkerül egy régi fotográfia. A Rudnay-tanítványok makói művésztelepén készült, melynek vezetője Rudnay tanársegéde, Vén Emil volt. Képen látható művészek közül rajta kívül már Barcsay Jenő festőművész él. Ez a kép ma már művészettörténet. S bár Vén Emil, aki Fiumében született és bejárta a fél világot, barátjának mondhatott sok neves művészt, mégis makóinak vallja magát.

— Olasz származású vagyok; fiatal festőnövendék koromban el sem tudtam képzelni, milyen lehet a legendás, gatyás magyar paraszt. Akkor elvittek egy esküvőre, egy Makó környéki tanyára. Ott láttam először életemben népviseletbe öltözött magyar parasztot, ott ismertem meg táncait, dalait, magatartását. Számomra ez teljesen új világ volt, mely olyan hatást gyakorolt rám, hogy elhatároztam: egy életen át ezt fogom festeni.

Így lett makói az örökifjú Emilió, akinek egykori kiállításáról így írt a korabeli sajtó: „Tavasz, fény, színek ragyogása, hangulatok, gazdag orchestere ez a kiállítás." A ma élő egyik legnagyobb magyar kolorista ecsetjének ihletője akkor Makó vendégszeretete, a füzesek pihentető nyugalma, a távoli tájak üzenetét hozó folyó vidám pajkossága, a virágok színkavalkádja a napbarnította emberek voltak. Egy művészpálya indító élményei. S az idén ismét a művésztelep vendégei között köszönthették Makó fogadott fiát.

Bangó Ferenc, a fiatal magyar grafikusnemzedék, egyik legnagyobb tehetsége és létrehozásától tagja a művésztelepnek. Elmélyülten dolgozik az egyik tanteremben, groteszk figurák, különös formák születnek az agyagból keze alatt. Variálható térrendszert épített s a fényárnyék játékait, a formák egymáshoz való viszonyait keresi, a forma és tér problémái izgatják. Önfeledten játszik, szelídíti a formálható anyagot, és különöskusza grafikáinak figurái megelevenednek a térben. Szinte kész a kis kollekció, ez a termékenyítő kirándulás egy más műfaj birodalmába. Otthon, Budapesten ismét várják ceruzavonásait a hófehér papírlapok.

Jugoszláviából öt képzőművész érkezett az idén Makóra. Ottjártunkkor *Gyurkovits Hunor* kikapcsolódásként éppen pasztelrajzokon dolgozott, de az ablakban ott sorakoztak Szent László falu fennállásának 800. évfordulója alkalmából felállításra kerülő emlékmű tervei. Az első vázlat itt készült Makón. *Zsáki István* és *Straub József* Makón készült képein egyszerre fedezhető fel a gondolati töltés és az ihlető Maros-part világa. Jó néhány szegedi művész is megfordult a telepen. Néhány napig Maros-parton dolgozott *Vinkler László*. *Dér István* nagyméretű tollrajzainak sorát bővítette, de festmények is születtek. *Kováts Margit* új technikával kísérletezik. *J. Balog Tünde*, az egyik házigazda a makói művész szemével így foglalta össze művésztelep lényegét.

— Sokféle műfaj, stílus korosztály találkozik évente Makón. Ennek a nagyszerű kezdeményezésnek eredményei máris lemérhető. Mindenképpen tanulságos a művészek számára ez a találkozás, akár tetszenek a kollégák munkái, akár nem. Ugyanakkor egy ilyen művésztelep sarkall a munkára, s újabb kiállítási lehetőséget is biztosít.

A negyedik Maros menti művésztelepen alkotó képzőművészek munkáiból augusztus 20-án munkakiállítást rendeznek, s jövő év áprilisában ismét nagyszabású tárlaton jelentkeznek Makó, és a Maros-part képzőművészszerelmesei.

Tandi Lajos

A menyasszony, és egy beugrás

— Angyalföldön, amatőr tánccsoportban kezdtem táncolni, általános iskolás koromban. Be kell vallanom, azért, hogy jó lábam legyen — mondja nevetve *Fodor Júlia*, az Állami Népi Együttes fiatal, csinos táncosnője. Később már komolyabb érvek vonzottak a tánchoz, nagyon megszerettem a hivatásomat. 1968 óta vagyok az együttes tagja. Sokaknak gondot okoz, hogy idejüket, szabadságukat nem tudják egyeztetni családjukkal. Nekem nincs ilyen problémám, külföldi vendégszereplésem idején is együtt lehetek a férjemmel, ő is táncos. Közösen léptünk fel Olaszországban, Angliában, NDK-ban és Franciaországban.

— *Idén Szegeden, a hegyközi lakodalmi képekben a menyasszonyt táncolja.*

— Örülök, hogy nekem jutott ez a szerep, minden táncos szívesen mutatkozik be szólóban is. S a csodálatos, népi motívumokkal díszített menyasszonyi ruhát és fejdíszt felölteni, külön élvezet. A menyasszonytáncra kezdettől készültem, de van a produkcióban beugrásom is. Kollégánőm betegsége miatt meg kellett tanulnom az első szám, a *Szól a fige madár* lépéseit is.

— *Az előadásokat alapos próbák előzik meg. Bizonyára a koreográfia kialakításában is részt vesznek a táncosok.*

— Az új lépések, mozgáskombinációk kialakításában, rendjében *Rábai Miklós* mindig kíváncsi véleményünkre. A koreográfiát egy-két táncossal készíti elő, nem bánja, ha olykor improvizálunk is. Mindenki boldog, amikor véletlenül új táncmotívumot fedez fel. Előfordult már, hogy a spontán mozdulat, a friss variáció vált véglegessé.

Zs. L.

Válaszúti csujongás

Az Állami Népi Együttes 44 tagú énekkara nemcsak közreműködő a különböző műsorokban. Gyakran adnak egész estét betöltő koncerteket, és sokszor szerepelnek az összeállításokban önálló énekszámokkal. A Táncra, muzsikára című produkcióban kunsági betyárdalokat, csángó szerelmi dalokat énekeltek, Pászti Miklósnak, az énekkar vezetőjének Válaszúti csujongató című feldolgozását mutatták be. Magas művészi színvonalú előadásuk nagy sikert aratott, különösen a humoros, szellemesen vaskos, csúfolódó szövegű táncszó, a csujongató tetszett — méltán — a szabadtéri közönségének. Képünkön: a Pászti Miklós vezette énekkar a dómszínpadon.